

ეკატერინე ნარეშელაშვილი
სტუ-ს დოქტორანტი

რეზიუმე

ამ სტატიაში ლაპარაკია დუალურ პროფესიულ პროგრამებზე, რომლებსაც განსაკუთრებული ადგილი ეთმობა თანამედროვე განათლების სისტემაში.

დღეს როდესაც სახელმწიფომ გადაწყვიტა პროფესიული განათლების სისტემის ძირეული რეფორმა, მისი პრესტიჟის ამაღლება ერთ-ერთ საკვანძო საკითხად გვესახება. გერმანიაში პროფესიული განათლება საკმაოდ კარგი რეპუტაციით სარგებლობს, მისი მიმზიდველობა წინ უსწრებს საუნივერსიტეტო განათლებას. დუალური განათლების ხიბლი მდგომარეობს იმაში რომ, სწავლის პერიოდში სტუდენტი დროის საშუალოდ 60%-ს ატარებს საწარმოში/კომპანიაში და ადგილზე შეისწავლის პროფესიას. საქართველოში 2016 წლის შემოდგომაზე დაიწყო დანერგვა დუალური პროფესიული განათლების მოდელის, მეღვინეობის და მევენახეობის მიმართულებით. დღეს იცვლება პროფესიული განათლების პოლიტიკა, დღეს პროფესიული განათლება ხდება შრომის ბაზარზე ორიენტირებული და ახალი საგანმანათლებლო სტანდარტების შესატყვისი სისტემა. კარგი იქნება, თუ საქართველო გამოიყენებს მსოფლიო გამოცდილებას, მოახდენს მცირე ბიზნესის განვითარებას და მხარს დაუჭერს წარმატებული უცხოური მოდელების დანერგვას.

საკვანძო სიტყვები: პროფესიული განათლება, დუალური პროგრამები, შრომის ბაზარი, პროფესიული კადრები, დასაქმება, ჩგერმანია, პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულება, კომპანია/საწარმო, მასწავლებელი, საწარმოს ტრენერი, მეღვინეობა, მევენახეობა.

Dual Education – Work Based Learning

Summary

In this article we are talking about dual vocational programs, which have special place in the modern education system.

Today, when the government has decided to implement fundamental reform regrading educational system, raising its prestige is one of the key issues. In Germany vocational education has quite good reputation and its attractiveness is ahead of University education. The duende of dual education is, that student spends about 60% of time in the com-

pany/enterprise and is able to study the profession based on the practice. In Georgia the introduction of dual vocational education model had been started in autumn of 2016, in winery and viticulture directions. Today the policy of vocational education is being changed, today vocational education is more oriented on labor market and is corresponded to new educational standards system. It would be good if Georgia would use the experience of other countries, develop the small business and support the introduction of successful foreign models.

Keywords: vocational education, dual programs, labor market, professional staff, employment, ermania, vocational educational institutions, company/enterprise, teacher, enterprise trainer, winery, viticulture.

განათლება და ცოდნა არის ძალა, რომელიც საუკეთესო გზაა თავის დამკვიდრებისთვის და თვითრეალიზაციისთვის.

გერმანიაში პროფესიული განათლების მრავალწლიანი ტრადიცია და ისტორია აქვს, რომელიც ჯერ კიდევ წინა საუკუნის დასაწყისში დაიწყო. ამ ქვეყნის მზარდი და დინამიური ეკონომიკა სულ უფრო მეტ კვალიფიციურ კადრებს მოითხოვს. ამ კუთხით, გერმანული პროფესიული განათლება გვთავაზობს სრულიად ახალ, განსხვავებულ მოდელს, რომელსაც დუალური განათლება ეწოდება. ეს მოდელი, რომელიც რამდენიმე სტრუქტურულ საფეხურს მოიცავს, პროფესიული განათლებიდან შრომის ბაზარზე გადასვლის საკმაოდ წარმატებულ შესაძლებლობას იძლევა. სწავლება მიმდინარეობს ორ ადგილზე: ერთი ადგილია პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულება, სადაც სტუდენტი პროფესიისათვის აუცილებელ თეორიულ ცოდნას იღებს, ხოლო მეორე ადგილია კომპანია/საწარმო, სადაც სტუდენტი პროფესიის დაუფლებისათვის საჭირო უნარებს ივითარებს.

დღეისათვის გერმანიაში პროფესიულ განათლებას კოორდინაციას უწევს გერმანიის პროფესიული განათლების ფედერალური ინსტიტუტი, რომელიც ერთგვარი პარლამენტის პრონციპით მუშაობს. პროფესიულ განათლებას პარლამენტში წარმოადგენს ოთხი თანაბარი უფლების მქონე მხარე: დამსაქმებელი, სოციალური პარტნიორები, ფედერალური მთავრობა და ადგილობრივი მთავრობა. ყველას აქვს თანაბარი უფლება მონაწილეობა მიიღოს ახალი სტანდარტების შექმნაში, საკანონმდებლო ცვლი-

ლების შეტანაში, ახალი სამუშაო ადგილების მოძიებაში.

გერმანიაში პროფესიული განათლება საკმაოდ კარგი რეპუტაციით სარგებლობს, მისი მიმზიდველობა წინ უსწრებს საუნივერსიტეტო განათლებას. ახალგაზრდების დიდი ნაწილი ირჩევს პროფესიულ განათლებას, მისი მიმზიდველობის საიდუმლო სწრაფ დასაქმებაში მდგომარეობს.

პროფესიული განათლების სტუდენტი პირველივე დღიდან, როდესაც აფორმებს ხელშეკრულებას სანარმოთან, უკვე დასაქმებულია. მართალია მისი ანაზღაურება პირველ წელს დაბალია, მაგრამ ის იძენს უნარს და გამოცდილებას. ეს ფაქტი ახალგაზრდებისთვის ძალზე საინტერესო და მომზიბლველია. გერმანელი სტატისტიკოსების მიხედვით დუალური პროფესიული განათლების კურსდამთავრებულთა დასაქმების მაჩვენებელი 95 % შეადგენს. მისი პირველი წლის შემოსავალი სანარმოში დაახლოებით 795 ევროს შეადგენს.

ჩვენთანაც, საქართველოში, დაიწყო ნახალისება იმ სტუდენტების, ვინც ჩართულია დუალურ განათლებაში. მათ ერიცხებათ სტიპენდია, რომელიც დაახლოებით 120 ლარიდან იწყება. სტიპენდია განსაზღვრულია კომპანია/სანარმოს ადგილმდებარეობის მიხედვით და მათი გადახდა აკისრია დამსაქმებელს და UNDP-ს.

პროფესიულ დუალურ განათლებაში მთავარი ავტორები არიან: სახელმწიფო, პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულება, კომპანია/სანარმო და სტუდენტი. ოთხივე ჩართულია ამ პროცესში, რათა მიიღოს საკუთარი სარგებელი. სტუდენტთა მოტივაცია საკმაოდ მაღალია, ყველას უნდა პრაქტიკული კვალიფიკაცია და გარანტირებული სამუშაო ადგილი.

კომპანიის/სანარმოს მოტივაცია იმაში მდგომარეობს, რომ ის თვითონ ზრდის პერსონალს, რომელსაც ესაჭიროება კომპანიის წარმატებისთვის. მან კონკრეტულად იცის რა პროდუქტი სჭირდება და თავად ქმნის მას. სახელმწიფო არ აფინანსებს სტუდენტების პრაქტიკულ სწავლებას კომპანიაში. ამ ხარჯებს მთლიან სანარმო იღებს თავის თავზე. სანარმო, ასევე, ისმენს ახალგაზრდა კადრების ინოვაციურ შეთავაზებებს და საჭიროებისამებრ ითვალისწინებს პრაქტიკაში. იმ სანარმოებს, რომლებიც ჩართულნი არიან დუალურ პროფესიულ განათლებაში, უფლება აქვთ, იყვნენ პროფესიული განათლების პოლიტიკის ნაწილი. ისინი თანამშრომლობენ ახალი სტანდარტების შემუშავებაში, მონაწილეობენ პროფესიული სასწავლებლების შეფასებაში. სანარმოებისა და კომპანიებისათვის საზოგადოებრივი პრესტიჟის მაჩვენებელია, ის, რომ უზრუნველყოფენ პროფესიული განათლების პრაქტიკულ ნაწილს. პროფესიული განათლების უზრუნველყოფით იზრდება მათი ცნობადობა, პრესტიჟი, შემოსავალი. მესამე მთავარ ავტორს — სახელმწიფოს აქვს მარეგულირებელის როლი დუალურ პროფესიულ განათლებაში და ასევე აქვს თავისი მოტივაცია, თუ რატომ უწყობს ხელს ამ

პროცესს.

ეკონომიკური განვითარებისთვის სახელმწიფოს ესაჭიროება მაღალკვალიფიკაციური კადრები. ახალგაზრდების დასაქმებით და შესაბამისი გადასახადების მიღებით სახელმწიფო ძლიერდება და იზრდება საზოგადოებრივი კეთილდღეობა. სახელმწიფო პასუხისმგებელია დაინტერესებულ მხარეთა შორის შეთანხმების მიღწევით. ის, ასევე, სრულიად აფინანსებს სტუდენტების თეორიული განათლების მიღებას პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში. სახელმწიფო პასუხისმგებელია იმაზეც, რომ არ არსებობდეს ბარიერები და პროფესიული განათლებიდან უმაღლეს განათლებაში გადასვლის შესაძლებლობა ღია იყოს მსურველებისთვის. სახელმწიფო, ასევე, ახორციელებს პროფესიული დუალური განათლების მონიტორინგსა და ხარისხის შემოწმებას მისი ხელშეწყობისა და განვითარების მიზნით. პროფესიული დუალური განათლების პრესტიჟზე განსაკუთრებით დადებითად მოქმედებს სტუდენტთა დამამთავრებელი გამოცდების დამოუკიდებლობა და გამჭვირვალობა.

სწავლის პერიოდში სტუდენტი დროის საშუალოდ 60%-ს ატარებს სანარმოში/კომპანიაში და ადგილზე შეისწავლის პროფესიას კომპანიის ტრენერის ზედამხედველობის ქვეშ. პროფესიული განათლების დუალური სწავლების საფუძველია სასწავლო გეგმა, რომელიც მოიცავს თეორიულ და პრაქტიკულ კომპონენტებს. სასწავლო გეგმაში გაწერილია, რა უნდა შეისწავლოს სტუდენტმა სასწავლებელში და რა უნარები უნდა განივითაროს მან სანარმოში.

კომპანიაში სწავლების სტუდენტი ეუფლება პროფესიას სამუშაო გარემოში, სადაც მას ეხმარება კომპანიის ტრენერი, კომპანიის სხვა კოლეგები და სპეციალისტები. ამიტომაც, დუალურ განათლებაში ორი უმნიშვნელოვანესი ფიგურაა: მასწავლებელი და სანარმოს ტრენერი.

დუალურ პროფესიულ განათლებაში მნიშვნელოვან როლს თამაშობს როგორც პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულების ხელმძღვანელი, ასევე, კომპანიის/სანარმოს ხელმძღვანელიც. პროფესიული მასწავლებლების მოსამზადებელი პროგრამების სამართლებრივი საფუძვლები განსაზღვრულია კანონით. მასწავლებელთა სწავლება მიმდინარეობს ორ ეტაპად. პირველი ეტაპი მოიცავს თეორიულ საუნივერსიტეტო სწავლებას, ხოლო მეორე ეტაპი კი ითვალისწინებს პრაქტიკული სწავლების გავლას. კომპანიის ტრენერები კი გადიან სპეციალურ გადამზადების კურსს, რათა მოიპივონ კომპანიის ტრენერის უფლება. ორმაგი განათლების ძირითადი პრობლემა: საგანმანათლებლო დაწესებულებებისა და სანარმოების თანაბარი პასუხისმგებლობა სწავლების ხარისხზე.

2016 წლის შემოდგომაზე დაიწყო დანერგვა დუალური პროფესიული განათლების მოდელის მედიცინის და მევენახეობის მიმართულებით. რაც გულისხმობს პროფესიულ განათლებაში კერძო სექტორის ჩართულობას, პროფესიული საგანმანათლებლო

პროგრამების შრომის ბაზრის მოთხოვნებთან დაახლოებას. გერმანიის საერთაშორისო ორგანიზაციამ უკვე დაიწყო მუშაობა ამ მიმართულებით, ასევე, 10 ლვინის კომპანიამაც მიიღო ამაში მონაწილეობა. დუალურ განათლებაში დღეს დღეობით ჩართულები არიან ახალციხის, სენაკის, კაჭრეთის და წინამძღვრიანკარის კოლეჯები, სადაც დაიწყო პროგრამების განხორციელება მეცხოველეობის, მეღვინეობის და მეხილეობის მიმართულებით. დუალური განათლება არის სამუშაოზე დაფუძნებული სწავლება. სტუდენტებს უყალიბდება უფრო მაღალი უნარჩვევები, რადგანაც უმეტეს ნაწილს გადიან საწარმოში.

კარგი იქნება, თუ საქართველო გამოიყენებს მსოფლიო გამოცდილებას, მოახდენს მცირე ბიზნესის განვითარებას და მხარს დაუჭერს წარმატებული უცხოური მოდელების დანერგვას. ამისთვის აუცილებელია ეროვნული, ტერიტორიული, კლიმატური, საწარმო და ინფრასტრუქტურული სპეციფიკურობების, აგრეთვე, დაგროვილი ცოდნის და გამოცდილების გათვალისწინება.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. პროფესიული განათლების განვითარების დეპარტამენტის კვლევა 2016 წ.
2. Ваниян А. Обзор инклюзивного образования за рубежом. // Режим доступа: <http://turion.net/default.asp?src=library&id=001>.
3. გერმანიის პროფესიული განათლების ფედერალური ინსტიტუტის ექსპერტების კვლევა წწწ. ბიბლ.დე.
4. Муратов В.С. ВОЗМОЖНОСТИ ДУАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ ПРИ ПОДГОТОВКЕ ТОВАРОВЕДОВ-ЭКСПЕРТОВ // Успехи современного естествознания. – 2008. – № 7 – С. 91-91
5. პროფესიული განათლების რეფორმა 2014-2016 წწ.
6. პროფესიული განათლება-დასაქმებისათვის: წინასიტყვაობა www.mes.gov.ge
7. სამუშაოზე დაფუძნებული სწავლების დანერგვის კონცეპცია თბილისი, 2016 წ.